

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของเนื้อหา

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมได้อย่างดี และสามารถนำความรู้ ปรับปรุงสังคมให้เจริญก้าวหน้า เพื่อพัฒนาชีวิตทั้งโดยส่วนตนและส่วนรวมให้มีคุณภาพอีกด้วย หลักสูตรมัธยมศึกษาทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายปัจจุบันได้ตระหนัก ถึงความสำคัญในเรื่องนี้มากดังปรากฏในจุดประสงค์ของหลักสูตรพุทธศักราช 2521 วิชาที่จะเสริมให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติดังกล่าวได้ดีคือวิชาในกลุ่มสังคมศึกษา เพราะวิชาสังคมศึกษา แม้เพียงแต่จะมีความสำคัญในฐานะวิชาที่มุ่งฝึกนักเรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมประชาธิปไตยเท่านั้นแต่เป็นวิชาที่มีเนื้อหามาก มีขอบข่ายกว้างกว่าวิชาอื่นเพราะได้รวมเอา ศาสตร์ต่าง ๆ คือ จิตวิทยา จิตวิทยาสังคม ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ มนุษยศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ ปรัชญา วรรณคดี วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และศาสนา โดยมีจุดประสงค์ที่จะให้ประชาชนหรือนักเรียนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคมมากขึ้น วิชาสังคมศึกษาจึงเป็นวิชาที่ช่วยให้นักเรียนมีความรู้และประสบการณ์ที่จำเป็นในการสร้างค่านิยมขั้นพื้นฐาน ทศนคติและอุปนิสัยที่ดีซึ่งเป็นที่ยอมรับแก่คนทั่วไปและมีทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการเป็นพลเมืองดี เอกเวิร์ค เอ ครูก (Edward A. Krug 1960 : 300) ได้กล่าวถึงบทบาทของวิชาสังคมศึกษาว่า วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่สำคัญที่สุด เพราะมีวัตถุประสงค์ที่มุ่งฝึกให้เยาวชนเติบโตเป็นพลเมืองดี มีความรู้ มีความคิดรู้จักการใช้เหตุผลและวิจารณ์อย่างถูกต้อง คือ รู้จักหน้าที่ของตนเองที่มีต่อครอบครัว ต่อประเทศชาติ รู้จักการใช้สิทธิในทางที่ถูกต้องและมีเหตุผลอย่างเหมาะสม เพื่อเป็นสมาชิกต่อสังคมประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ พระราชวรมุนี (2530 : 16) ที่ว่า "วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีความสำคัญมากเป็นพิเศษเพราะเกี่ยวข้องกับ การพัฒนาคนเป็นการพัฒนาถึงจิตใจ ความคิด ค่านิยม ลักษณะนิสัย ทำให้คนรู้จักตนเอง รู้จักสังคม เกิดความสำนึกที่จะปรับปรุงตนเอง ชุมชนและประเทศชาติ เป็นวิชา

ที่สามารถทำให้คนเกิดความเข้าใจของคนในชาติและทั่วโลก ถ้าเรียนอย่างถูกต้องแล้ววิชา
สังคมศึกษาจะทำให้ผู้เรียนเกิดภาพรวมในวงความรู้ ความคิด เกิดชีวิตทัศน์และโลกทัศน์ที่
ถูกต้องอันมีวิชาจะทำให้เกิดภาพรวมได้อย่างวิชานี้" ดังที่ จรูญ คุณมี (2520 : 27)
กล่าวว่า "วิชาสังคมศึกษานับว่ามีความสำคัญมาก เพราะเป็นวิชาที่มีเป้าหมายสำคัญในการ
พัฒนาประชากรให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้นวิชาสังคมศึกษาจึง เป็นวิชาบังคับที่นักเรียนทุกคนต้อง
เรียน เพื่อที่จะได้รับประสบการณ์ขั้นพื้นฐานอันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตในสังคมต่อไป"
ครูสังคมศึกษาจึง เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการ เรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็น
พลเมืองดี วิธีสอนของครูจะสามารถทำให้เด็กเรียนมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ ทั้งด้านความรู้
ทักษะและ เจตคติ อันเด็ก เรียนจะนำไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างประสบความสำเร็จ
ดังนั้นวิชาสังคมศึกษาจึงมีความสำคัญสำหรับทุก ๆ คน ไม่ว่าจะ เป็นบุคคลปกติหรือบุคคลพิการ
เพราะบุคคลเหล่านั้นต่างก็มีความรับผิดชอบโดยตรงต่อความเจริญก้าวหน้าของประ เทศใน
ฐานะพลเมืองดี เช่นเดียวกัน

องค์การสหประชาชาติได้ให้ความสนใจต่อเด็กพิการ โดยเฉพาะได้ออกปฏิญญาสากล
ว่าด้วยสิทธิเยาวชน ข้อ 5 มีใจความสำคัญเกี่ยวกับภาระให้การศึกษาแก่บุคคลพิการว่า "เด็ก
และ เยาวชนที่พิการทั้งทางร่างกาย สมองและจิตใจ มีสิทธิจะได้รับการศึกษาและรักษาเป็นพิเศษ
และได้รับการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาวะของตนโดยเฉพาะ" (สุภาณี สนธิรัตน์ 2526 : 1)
ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาแก่เด็กพิการในประเทศไทยนั้น ได้มีการจัดทามาอย่าง
เป็นระบบพอสมควร แนวนโยบายของรัฐซึ่งกำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช
2521 ระบุว่า "รัฐพึงจัดและสนับสนุนผู้ยากไร้ ผู้มีความผิดปกติทางจิตใจหรือสังคมและผู้ด้อย
โอกาสทางการศึกษาโดยทั่วกัน" (แผนการศึกษาแห่งชาติ 2520 : ข้อ 15) ส่วนวิธีการนั้น
ได้ระบุไว้ว่า "การศึกษาพิเศษ เป็นการศึกษาที่จัดให้แก่บุคคลที่มีลักษณะพิเศษหรือผิดปกติทาง
ร่างกาย สติปัญญาหรือจิตใจ อาจเป็นสถานศึกษาเฉพาะหรือจัดในโรงเรียนธรรมดาก็ได้
ตามความเหมาะสม" (แผนการศึกษาแห่งชาติ 2520 : ข้อ 38) และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์-
ประสงค์ตามนโยบายแผนการศึกษาแห่งชาติจึงได้กำหนดไว้ด้วยว่า "รัฐพึงจัดทุน บัณฑิต
หรือวิธีการอื่นเพื่อช่วยเหลือผู้ยากไร้ผู้มีความผิดปกติทางร่างกาย จิตใจหรือสังคม และ
ผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาให้ได้รับการศึกษิตามสมควรแก่ความสามารถและสติปัญญา"
(แผนการศึกษาแห่งชาติ 2520 : ข้อ 23) ซึ่งแสดงว่ารัฐบาลน่าจะได้ละ เลຍที่จะสนับสนุนให้
เด็กพิการได้รับการศึกษาเท่าเทียมกับเด็กปกติ และโอกาสทางการศึกษาสำหรับเด็กพิการ
ประเภทต่าง ๆ ก็ได้รับการเบิกขยายมากยิ่งขึ้นตลอดมา

นอกจากนี้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ได้ระบุ
นโยบายไว้อย่างชัดเจนว่า "รัฐจะดำเนินการเร่งขยายการจัดการศึกษาและพัฒนารูปแบบ
วิธีการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้ที่มีความสามารถทางร่างกาย สมอง และจิตใจ"
แสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาให้เด็กพิการได้รับความสำคัญมากยิ่งขึ้น รัฐบาลได้มีจุด
มุ่งหมายที่แน่ชัดที่จะขยายการจัดการศึกษาพิเศษให้กว้างขวางและทั่วถึง

แต่เท่าที่ปรากฏก็คือปัญหาทางการจัดการศึกษาพิเศษในปัจจุบันนี้รัฐไม่สามารถจัด
การศึกษาให้แก่เด็กพิการได้อย่างทั่วถึง เพราะรัฐไม่สามารถที่จะจัดตั้งโรงเรียนการศึกษา
พิเศษสำหรับความพิการแต่ละประเภทขึ้นในทุกพื้นที่ที่มีเด็กพิการได้ เนื่องจากค่าใช้จ่าย
ต่อหัวของนักเรียนในโรงเรียนที่สอนเด็กพิการ โดยเฉพาะแต่ละประเภทมีค่าใช้จ่ายสูงกว่า
นักเรียนปกติถึง 8 เท่า (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2528 : 56)
ดังนั้นหากรัฐบาลจะขยายการศึกษาในรูปแบบโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จำเป็นต้องอาศัย
งบประมาณมาก ซึ่งเกินกำลังของประเทศกำลังพัฒนาเช่นประเทศไทย รัฐบาลจึงได้หาวิธี
การแก้ไขปัญหาคือการให้นักเรียนตาบอดเรียนร่วมกับนักเรียนปกติที่รับการ
การคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนในโครงการเรียนร่วมสอนนักเรียนตาบอด ซึ่งจะได้กล่าวถึง
ต่อไป

ในด้านทางเลือกโปรแกรมการเรียนของนักเรียนตาบอดนั้น มีความจำกัดอันเนื่อง
มาจากความบกพร่องทางการมองเห็นหรือการขาดการรับรู้ทางสายตา ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่ง
ที่ทำให้นักเรียนตาบอดทุกคนที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและต้องการศึกษาต่อใน
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเลือกที่จะศึกษาในโปรแกรมภาษา ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดทาง
สายตาก็ทำให้เกิดปัญหาอย่างมากต่อการเรียนวิชาบางวิชา อันได้แก่ คณิตศาสตร์ วิชา-
ศาสตร์ และภูมิศาสตร์ (Daniel P. Hallahan and James M. Kauffman 1982
: 314) โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์นั้น พดุง อารยะวิญญู (2523 : 47) ได้ชี้ให้เห็นว่า
เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตามีผลการเรียนวิชาเลขคณิตในระดับต่ำกว่าเด็กปกติ ทั้งนี้
เพราะการเรียนวิชาเลขคณิตต้องใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ มาก ในวิชาวิทยาศาสตร์และภูมิศาสตร์
ก็เช่นกัน นักเรียนตาบอดจะเสียเปรียบนักเรียนปกติ เพราะน่าจะแยกแยะความแตกต่าง
หรือรายละเอียดบางอย่างประการได้นอกจากนี้นักเรียนตาบอดส่วนใหญ่ในความฝันจะมีแค่เสียง
ไม่มีจินตนาการเกี่ยวกับภาพและการเคลื่อนไหว (ศรียา-ประภัสร นิยมธรรม 2520 :
70) ดังนั้นเด็กต้องฝึกการรับรู้เรื่องการใช้ประสาทสัมผัสอื่น ๆ เช่น หู จมูก มือ คือ
การฝึกฟัง คมกลิ่นและสัมผัส แล้วจึงฝึกเขียนและอ่านหนังสือ เบรลล์

จากรายงานการประชุมผู้เชี่ยวชาญของยูเนสโก (Unesco 1979 : 14-15) ท้าให้ทราบถึงแนวโน้มของการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในปัจจุบัน กล่าวคือ การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในรูปแบบการเรียนร่วม กำลังกลายเป็นสิ่งที่ปฏิบัติกันทั่วเมืองทวีงมากขึ้น การศึกษาวิจัยระยะสั้นและระยะยาวได้แสดงให้เห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ของคนพิการที่ได้รับการศึกษาในโรงเรียนพิเศษไม่ได้สูงกว่าผู้ที่ได้รับการศึกษาในชั้นเรียนปกติ และนอกจากนี้การจัดโรงเรียนพิเศษหรือชั้นเรียนพิเศษกลับแสดงทัศนคติในแง่ลบต่อศักยภาพของนักเรียน ซึ่งเป็นการบั่นทอนโอกาสในการพัฒนาตนเองในสังคม ทั้งนี้เพราะคนพิการมีความริเริ่มเอียงที่จะยอมรับภาพพจน์เกี่ยวกับตนเองในแง่ลบอยู่แล้ว การแยกเด็กพิการออกไปอยู่โรงเรียนพิเศษส่งเสริมให้เด็กเกิดอคติในตัวเด็กปกติอื่น ๆ และสร้างอุปสรรคสำหรับคนพิการ เมื่อเขาจะเข้ามาร่วมทำงานในสังคมการแยกในลักษณะนี้เป็นทำให้ความสำคัญกับผลสัมฤทธิ์ทางด้านวิชาการมากกว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิต ดังนั้น ภายใต้วบแล้วการแบ่งแยกคนพิการออกจากคนปกติ จะทำให้พวกเขาหมดโอกาสที่จะอยู่ร่วมกันและขาดการสื่อสารต่อกัน การให้การศึกษาระบบแบ่งแยก เช่นนี้จึง เป็นการสร้างทัศนคติที่แบ่งตีต่อกันในที่สุด ส่วนประโยชน์ของการจัดการเรียนร่วม คือการที่นักเรียนต้องมีอาคารพิเศษต่างหากที่มีราคาสูงหรือคณะบุคลากรผู้เชี่ยวชาญพิเศษ อุปกรณ์ทางการศึกษาสามารถกระจายไปถึงเด็กทั่วถึงมากขึ้น เด็กพิการสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ง่ายขึ้น เด็กปกติที่เติบโตขึ้นมาพร้อมกับเด็กพิการจะเรียนรู้ที่จะยอมรับความพิการของคนอื่นได้ตั้งแต่วัยเยาว์

ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาสำหรับคนที่มีความบกพร่องทางการเห็นส่วนใหญ่ให้การสนับสนุนการจัดการเรียนร่วม แอล เอ็ดวานี (L. Advani 1981 : 2) ให้ความเห็นว่าการจัดสถานศึกษาเฉพาะสำหรับคนตาบอดมีข้อเสียได้แก่ (1) ค่าใช้จ่ายสูงมากซึ่ง เป็นเหตุผลที่ท้าทายให้สามารถจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นได้ในอัตราที่ต่ำมาก (2) เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นสูญเสียเอกลักษณ์ของตน เพราะถูกโยกย้ายออกจากสภาพแวดล้อมธรรมชาติของตน (3) "อาการโรคสถาบัน" (Institutionalisation Syndromes) อันได้แก่ ความรู้สึกต้องพึ่งพาคนอื่นอย่างมาก ความก้าวร้าว และบิดเบือนความจริง เพราะขาดปฏิสัมพันธ์กับคนปกติอื่น ๆ ในสังคม พี. จี. ไมเคิล (P.G. Michael 1981 : 2) สรุปว่าการจัดสถานศึกษาเฉพาะเหมาะสำหรับคนตาบอดที่มีความพิการซ้อน แต่ไม่เหมาะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นทั่วไปเพราะ "เป็นการเห็นยั้งพัฒนาการของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นและทำให้เกิดการยึดติดสถาบัน คอยพึ่งพิงกับสถาบันตลอด" ส่วน จี. เรย์แมน (G. Reichman

1983 : 5) มีความเห็นว่าการที่จะให้การศึกษาแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นอย่างทั่วถึงได้นั้นต้องอาศัย" การจัดการศึกษาร่วมอยู่ในโรงเรียนทั่วไปด้วยมีการเตรียมตัวเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นเสียก่อนและให้บริการแนะนำช่วยเหลือจากครูที่ผ่านการอบรมพิเศษ ตลอดจนการใช้อุปกรณ์เครื่องช่วยต่างว" สว่าง วิจารณ์เกียรติ (2523 : 104) ศึกษาพบว่า คนตาบอดส่วนใหญ่ต้องการเรียนร่วมกับนักเรียนตาปกติ และนักเรียนตาบอดชายมีความต้องการเรียนร่วมมากกว่านักเรียนตาบอดหญิง สุปราณี สนธิรัตน์ (2526 : 195) ศึกษาถึงความต้องการของคนที่มีความบกพร่องทางการเห็นและเสนอแนะว่าควรจะมีพระราชบัญญัติเกี่ยวกับความเสมอภาคของการศึกษา อดยาให้การศึกษาในลักษณะที่ให้เหมาะสมกับความต้องการของพวกเขา

การจัดการศึกษาแก่นักเรียนตาบอดในระดับมัธยมศึกษาชั้น จัดตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และปรับจุดประสงค์การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพของเด็กตาบอด ครูผู้สอนประกอบด้วยครูสายตาปกติ ครูตาบอด นักบวชคาทอลิกซึ่งเป็นชาวต่างชาติ ตลอดจนอาสาสมัครซึ่งมีทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ หน่วยงานที่จัดการศึกษาคังกล่าวนี้มี 2 ประเภทคือ ประเภทแรกได้แก่โรงเรียนสอนคนตาบอดซึ่งจัดการศึกษาให้กับเด็กตาบอดโดยเฉพาะ มีทั้งสิ้น 2 แห่งที่เปิดสอนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ 1. โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ 2. โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ และประเภทที่สองได้แก่โรงเรียนในโครงการเรียนร่วมสอนนักเรียนตาบอด ซึ่งนักเรียนตาบอดเรียนร่วมชั้นเรียนกับนักเรียนปกติ ในชั่วโมงเรียนวิชาสังคมศึกษาครูผู้สอนจะสอนตามปกติ แต่นักเรียนจะได้รับความช่วยเหลือพิเศษนอกเวลาเรียนจากครูการศึกษาพิเศษ เช่น หนังสือเรียนและแบบฝึกหัดที่พิมพ์เป็นอักษรเบรลล์ หรือการสอนซ่อมเสริม เป็นต้น โรงเรียนลักษณะนี้มีทั้งหมด 8 โรงเรียน คือ 1. โรงเรียนชินรสวิทยาลัย 2. โรงเรียนวัดสุทธิวาราม 3. โรงเรียนนครขอนแก่น 4. โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน 5. โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย 6. โรงเรียนภัลลภานุวัตร 7. โรงเรียนวัดอินทียาชีพ และ 8. โรงเรียนหอพระ

การจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาให้แก่เด็กเรียนตาบอดทำให้ประสบความสำเร็จตามความคาดหวัง เป็นเรื่องค่อนข้างยากและจำเป็นต้องใช้องค์ประกอบหลายด้าน เพราะการจัดสภาพการเรียนการสอนสังคมศึกษาที่ช่วยทำให้เด็กเรียนเกิดการพัฒนาด้านต่าง ๆ

ทั้งด้านความรู้ทักษะ และ เจตคติอันนักเรียนจะนำไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างประสบความสำเร็จองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนคาบอดนั้น อาจจำแนกได้หลายด้าน ดังนี้

1. องค์ประกอบที่เกี่ยวกับตัวครู ครูผู้สอนนักเรียนคาบอดนั้นนอกจากจะต้องมีความรู้ในวิชาเฉพาะที่ตนสอนเป็นอย่างดีแล้ว จำเป็นต้องได้รับการอบรมทางการศึกษาพิเศษด้วย (สรวาธิย์ กุศลกนิษฐ 2531 : 7) และยังคงจำเป็นต้องใช้วิธีการเฉพาะเป็นพิเศษ เช่น ในเรื่องข้อจำกัดและความแตกต่างในด้านความพิการของนักเรียนแต่ละคน การให้เวลาพิเศษเป็นบางครั้ง เป็นต้น นอกจากนี้ ปัญหาที่เกิดขึ้นจากตัวผู้สอน พบว่าครูยังขาดความรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความรู้ในด้านเทคนิคและวิธีการที่จะทำให้สังคมศึกษาสนุกสนานน่าสนใจมากขึ้น อีกประการหนึ่ง คือครูขาดความกระตือรือร้น ขาดความสนใจในการดำเนินการสอนอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพสูง (ไพฑูริย์ สินลารัตน์ 2526 : 243) และครูผู้สอนมักจะเน้นเนื้อหามากกว่ากระบวนการ เพราะคิดว่านักเรียนสูญเสียการมองเห็น ดังนั้น วิธีการสอนส่วนใหญ่จึงมักใช้การบรรยายและให้นักเรียนท่องจำ เพื่อสามารถตอบข้อสอบได้

2. องค์ประกอบที่เกี่ยวกับตัวผู้เรียน ด้วยเหตุที่การรับรู้ทางสายตามีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้และพัฒนาความคิดรวบยอด ดังนั้น เมื่อนักเรียนคาบอดสูญเสียการรับรู้ทางสายตา จึงทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่านักเรียนปกติ (ชูชีพ อ่อน-โรคนสูง 2527 : 118) ซึ่งจากการวิจัยของเพชรรัตน์ กิตติวัฒนากุล (2530 : 99) พบว่า การวัดและการประเมินผลผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสอนนักเรียนคาบอดควรจะได้มีการปรึกษาหารือกับครูผู้สอนชั้นปกติถึงลักษณะของข้อสอบที่เข้าทดสอบนักเรียนคาบอด เพราะข้อสอบส่วนใหญ่เหมาะที่จะทดสอบนักเรียนปกติมากกว่า และควรมีเกณฑ์การวัดและการประเมินผลที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนคาบอดโดยเฉพาะ นอกจากนี้ควรมีคหุญเรื่องเวลาในการทดสอบบ้าง และแบบทดสอบควรจะเป็นอักษรเบรลล์

วงพัทตร์ ภูพันธ์ศรี (2528 : 134) กล่าวว่า "คนคาบอดมีข้อจำกัดในเรื่องการรับรู้วัตถุที่มีขนาดใหญ่มาก เช่น ขนาดของภูเขา และไม่สามารถรับสัมผัสเกี่ยวกับดวงดาว ห่องฟ้า เมฆ ดวงจันทร์ หรือวัตถุที่มีขนาดเล็กมาก เช่น แบคทีเรียได้" ส่วนปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียนภาษาของนักเรียนคาบอดนั้น คือ การอ่าน

และการเขียน จากผลการวิจัยของศูนย์พัฒนาศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย (2528 : 34) พบว่า คนตาบอดไทยอ่านอักษร เบรลล์ได้ช้ากว่าคนสายตาทกติ คือ สามารถอ่านภาษาไทยได้นาทีละ 40 - 60 คำ เท่านั้น ในขณะที่คนสายตาทกติจะอ่านได้ถึงนาทีละ 180 - 250 คำ

3. องค์ประกอบที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ผดุง อารยะวิญญู (2523 : 46) กล่าวว่ "ความพิการทางสายตานั้นมีผลต่อระดับสติปัญญาแต่ประการใด แต่เป็นเพราะสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ไม่เหมาะสม" สิ่งแวดล้อมที่กล่าวนี้ มีหลายประเด็น เช่น

3.1 สื่อการเรียนการสอน นักเรียนตาบอดจำเป็นต้องใช้สื่อการเรียนที่เป็นรูปธรรมที่สามารถจับต้องหรือสัมผัสด้วยประสาทอื่น ๆ ที่รับได้มากกว่านักเรียนปกติทั่วไป ดังนั้น ถ้าหากครูผู้สอนไม่คำนึงถึงความสำคัญข้อนี้ ก็อาจททาให้นักเรียนตาบอดพลาดโอกาสการเรียนรู้ไปได้ (โรสมง สาทรสัมฤทธิ์ผล 2533 : 21) และการใช้สื่อการเรียนการสอนจะช่วยให้ผลลัตนั้นควรจะทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงมากที่สุด สื่อการสอนจะช่วยให้ครูสามารถจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้ อย่างกว้างขวาง รวดเร็ว ประหยัดเวลา และเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความรู้ไปยังนักเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

3.2 การสอนซ่อมเสริม นักเรียนตาบอดต้องการการสอนซ่อมเสริม เช่นเดียวกับนักเรียนปกติ หากมีลักษณะที่ต่างไปบ้าง เช่น ในด้านการอ่านหนังสือเสริมความรู้ต่าง ๆ พบว่า ยังมีหนังสือคงกล่าวที่พิมพ์เป็นเบรลล์แล้วน้อยมาก และไม่เพียงพอ กับความต้องการของนักเรียน ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากการขาดบุคลากรที่จะพิมพ์หนังสือปกติเป็นอักษร เบรลล์ หรือครูผู้สอนไม่มีเวลามากพอที่จะพิมพ์ นอกจากนี้ พาสินี สารอายุเวทย์ (2533 : 154) ยังพบว่านักเรียนตาบอดที่เรียนร่วมในโรงเรียนปกติต้องการที่จะได้รับการสอนซ่อมเสริมจากครูการศึกษาพิเศษเพิ่มเติมเพื่ออธิบายสิ่งต่าง ๆ ที่ยังไม่เข้าใจหรือจากการเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ

3.3 เวลาในการสอบ นักเรียนตาบอดจำเป็นต้องใช้เวลาในการอ่านข้อสอบมากกว่านักเรียนปกติ ดังนั้น ถ้าหากไม่ได้รับเวลาเพิ่มในการสอบแต่ละครั้ง ก็อาจททาให้ทำข้อสอบได้ไม่ดีเท่าที่ควร

3.4 การเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนตาบอดโดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักเรียนที่เรียนร่วมในโรงเรียนปกติจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมหรือโรงเรียนนั้น ๆ เพื่อเป็นการฝึกการปรับตัวให้เข้ากับสังคม เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร การทัศนศึกษา เป็นต้น

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะต้องมีการศึกษาวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา ตามการรับรู้ของครูสังคมศึกษาและนักเรียนตาบอด ในโรงเรียนสอนคนตาบอดและโรงเรียนในโครงการเรียนร่วมสอนนักเรียนตาบอด เพราะเป็นประเด็นที่น่าสนใจและจะได้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนหรือการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนดังกล่าว ให้มีคุณภาพทัดเทียมกับโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยทั่วไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา ตามการรับรู้ของครูสังคมศึกษาและนักเรียนตาบอด ในโรงเรียนสอนคนตาบอดและโรงเรียนในโครงการเรียนร่วมสอนนักเรียนตาบอด ในด้านการใช้หลักสูตรและหนังสือเรียน วิธีสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การใช้สื่อการเรียนการสอน และการวัดและการประเมินผลการเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา และนักเรียนตาบอดในโรงเรียน 2 ประเภท คือ

1. โรงเรียนสอนคนตาบอด ได้แก่
 - 1.1 โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ กรุงเทพมหานคร
 - 1.2 โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่
2. โรงเรียนในโครงการเรียนร่วมสอนนักเรียนตาบอด ได้แก่
 - 2.1 โรงเรียนชินรสุวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
 - 2.2 โรงเรียนวัดสุทธิวราราม กรุงเทพมหานคร
 - 2.3 โรงเรียนนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
 - 2.4 โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน จังหวัดขอนแก่น
 - 2.5 โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย จังหวัดขอนแก่น

2.6	โรงเรียนกัลยาณวัตร	จังหวัดขอนแก่น
2.7	โรงเรียนวัดถนนชัยพ่ายพ	จังหวัดเชียงใหม่
2.8	โรงเรียนหอพระ	จังหวัดเชียงใหม่

ค่าจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนในด้านการใช้หลักสูตรและหนังสือเรียน วิธีสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การใช้สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลและการประเมินผล

การรับรู้ หมายถึง การที่บุคคลแสดงความรู้สึกจากการมอง การฟัง การสังเกต การสัมผัส และเกิดความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ตามการรับรู้ ในที่นี้หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด

นักเรียนตาบอด หมายถึง นักเรียนที่มีสายตาศีรษะ จมูกหรือหูไม่สามารถเข้ารับการศึกษาโดยใช้สายตาคำได้ (ไม่อาจอ่านหนังสือของคนปกติได้ ต้องใช้อักษรเบรลล์) ทั้งที่เรียนในโรงเรียนสอนคนตาบอด และโรงเรียนในโครงการเรียนร่วมสอนนักเรียนตาบอด ในปีการศึกษา 2533

โรงเรียนสอนคนตาบอด หมายถึง โรงเรียนที่จัดขึ้นเพื่อสอนนักเรียนตาบอดเท่านั้น มี 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ และ โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่

โรงเรียนในโครงการเรียนร่วมสอนนักเรียนตาบอด หมายถึง โรงเรียนปกติที่มีนักเรียนตาบอดร่วมเรียนในชั้นเรียนของนักเรียนปกติ มี 8 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนชินรอส วิทยาลัย โรงเรียนวัดสุทธิวาราม โรงเรียนนครขอนแก่น โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย โรงเรียนกัลยาณวัตร โรงเรียนวัดถนนชัยพ่ายพ และโรงเรียนหอพระ

วิชาสังคมศึกษา หมายถึง วิชาสังคมศึกษาที่เปิดสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ทุกราชวิชา

ครูสังคมศึกษา หมายถึง ครูที่สอนวิชาสังคมศึกษาให้กับนักเรียนตาบอด
ทั้งในโรงเรียนสอนคนตาบอด และโรงเรียนในโครงการเรียนร่วมสอนนักเรียนตาบอด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคนตาบอดในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาสำหรับนักเรียนตาบอดระดับมัธยมศึกษา
2. เป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจในการวิจัยที่เกี่ยวข้องครั้งต่อไป